

PEIPSIÄÄRE VALLA

Eelarvestrateegia 2023-2026

Alatskivi 2022

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Sotsiaalmajandusliku keskkonna hetkeseis ja prognoos	3
2. Peipsiääre valla majandusliku olukorra analüüs	6
3. Peipsiääre valla eelarvestrateegia koondfinantsplaan	7
4. Tulubaasi ülevaade ja prognoos	9
5. Kulubaasi ülevaade ja prognoos.....	10
6. Investeeringute kavandamine	14
7. Finantseerimistegevus	17
8. Likviidsete varade muutus	17
9. Tundlikkuse analüüs.....	17
10. Finantsdistsipliini tagamine.....	18
11. Sõltuvate üksuste ülevaade.....	19
Kokkuvõte	21

Sissejuhatus

Peipsiääre valla eelarvestrateegia koostamise eesmärk on tagada eelarvepoliitika jätkusuutlikkus ning muuta vallavalitsuse tegevus valla allasutuste ja valdkondlike arengute suunamisel tulemuslikumaks.

Eelarve strateegia on eelkõige finantsplaan, mis on aluseks prognoosimaks tulevaste aastate rahalisi võimalusi Peipsiääre vallas ja ka aluseks järgnevate aastate eelarve koostamisel.

Peipsiääre valla eelarvestrateegia 2023–2026 koostamise lähtealuseks on Peipsiääre valla arengukava, Riigi eelarvestrateegia perioodil 2022–2025, Rahandusministeeriumi 2022. aasta suvine majandusprognoos, kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus ja kohaliku omavalitsuse korralduse seadus.

Lisaks kohaliku omavalitsuse üksuse enda andmestikule peab eelarvestrateegia andma ülevaate ka temast sõltuvate üksuste majandusolukorrast. Finantsdistsipliini tagamise meetmetena tuleb eelarvestrateegias esitada nii kohaliku omavalitsuse üksuse kui kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse põhitegevuse tulem ning netovõlakoormus, mõlema puhul eelneva aasta tegelik, jooksvaks aastaks prognoositud ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad näitajad.

Eelarvestrateegias esitatakse:

- sotsiaalmajandusliku keskkonna hetkeseis ja prognoos;
- valla majandusliku olukorra analüüs ja prognoos eelarvestrateegia perioodiks;
- eelarvestrateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta tegelikud, jooksvaks aastaks kavandatud ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad põhitegevuse tulud, eeldatavad põhitegevuse kulud, investeerimistegevuse eelarveosa olulisemad tegevused ja investeeringud koos kogumaksumuse prognoosi ja võimalike finantseerimisallikatega, eeldatav finantseerimistegevuse maht ning likviidsete varade muutus;
- valla põhitegevuse tulem eelmisel aastal, jooksvaks aastaks prognoositud ja eelarvestrateegia perioodi igaks aastaks prognoositav põhitegevuse tulem iga aasta lõpu seisuga;
- valla tegelik netovõlakoormus eelmisel aastal, jooksvaks aastaks prognoositud ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositav netovõlakoormus iga aasta lõpu seisuga;
- valla tundlikkuse analüüs;
- finantsdistsipliini tagamine.

Statistilised andmed on saadud Peipsiääre valla eelarve täitmise aruannetest, Rahandusministeeriumist, Tööhõiveametist ja Statistikaametist.

1. Sotsiaalmajandusliku keskkonna hetkeseis ja prognoos

Riigi tasand

Enne Venemaa sõjalist agressiooni algust Ukrainas oli Eesti majanduse seis hea ning väljavaated optimistlikud. Euroopat tabanud energiahindade hüppeline kasv 2021.aasta sügisel ja sellele järgnenud sõjategevuse algus Ukrainas on põhjustanud suuri kõikumisi tooraineturgudel ning halvendanud majandusolukorda märkimisväärselt. Eesti väike ja avatud majandus on tugevalt mõjutatud väliskeskkonnast ning seetõttu on 2022.aasta suvise majandusprognoosi määramatus tuleviku suhtes enneolematult suur.

Rahandusministeeriumi suvise majandusprognoosi kohaselt väheneb Eesti majandus 2023.aastal 2022.aastaga võrreldes 0,5 %. Tarbijahinnad kasvavad 2022.aastal 19,5 %, mis toob kaasa reaalsissetulekute ja eratarbimise vähenemise. Tööturg on pärast koroonakriisi jõudsalt taastunud, mis on väljendunud nii hõivatute arvu suurenemises kui ka mõõdukalt kiire palgakasvu jätkumises. Palgatulu ostujõud siiski väheneb 2022.aastal ligikaudu 5% võrra kahekohalise inflatsiooni tõttu.

Ülikiire hinnatõus kiirendab küll palgakasvu, kuid elanike ostujõud väheneb 2022. aastal siiski oluliselt. See on sõja hind. Tööturul sõda olulist tagasilööki siiski kaasa ei too – hõive kasvab 2022. aastal pea 3% ja edaspidi tagasihoidlikult, seoses põgenike tööturule jõudmisega. 11% palgakasv sellel aastal taandub 7% juurde järgmisel ja jääb edaspidi 4-5% juurde. Täpsema ülevaate annab allolev tabel (vt tabel 1).

Tabel 1. Makromajanduslikud näitajad 2021-2026

Rahandusministeeriumi	Ühik	2021	2022	2023	2024	2025	2026
SKP reaalkasv	%	8,3	1,0	0,5	3,0	2,5	2,0
SKP nominaalkasv	%	6,3	-1,7	-0,5	2,9	2,5	1,8
Tarbijahinnaindeksi muutus	%	4,6	19,5	6,7	1,0	1,5	1,9
Keskmine palk	eurot	1 548	1 718	1 845	1 936	2 026	2 117
Keskmise palga nominaalkasv	%	6,8	11,0	7,4	5,0	4,6	4,5
Tööpuudus	%	6,2	6,0	6,4	6,1	6,0	6,0
Töötuse määr	%	6,2	7,2	8,3	7,2	6,7	6,4

Allikas: Rahandusministeeriumi 2022. aasta suvine majandusprognoos

Nii Eesti kui ka ülejäänud maailma majanduse edasine käekäik on seotud Venemaa sõjalise agressiooniga ning sellega, millise suuna sõda võtab. Praegustes oludes tehtud prognoose ümbritseb ulatuslik määramatus, sest nii toormete hinnad kui ka tarneahelaprobleemide lahenedamine sõltuvad olulisel määral sõja käigust ja lääneriikide sanktsioonidest Venemaale. Rahandusministeeriumi suvine majandusprognoos põhineb eeldusel, et sõda ei laiene, gaasitarne ei katke, energiahindade areng vastab turu ootustele, intressimäärade tõus Euroopas jääb vaoshoituks ning kiire hinnakasv pidurdub järgmisel aastal kuid kõrge hinnatase säilib.

Kohalike omavalitsuste füüsilise isiku tulumaksu 2022. aasta laekumise prognoos suurenes võrreldes kevadprognoosiga 98 mln euro võrra 1 534 mln euroni, mis tuleneb samuti palgafondi ülespoole korrigeerimisest. Pensionisüsteemi teise samba muudatused ei mõjuta KOV füüsilise isiku tulumaksu laekumist. Perioodil 2023–2026 kasvab kohalikele omavalitsustele laekuv tulumaks keskmiselt 5,5% aastas.

Riigikontroll¹ on oma analüüsis leidnud, et Eesti kohalike omavalitsuste üldiseks probleemiks on väike finantsautonoomia. Kohalikud omavalitsused saavad mõjutada vaid 17% oma tuludest, 83% otsustatakse keskvalitsuse tasandil. Lähitulevikus on vajalik omavalitsuste finantsvahendite suurendamine läbi omavalitsuste rahastamissüsteemi muudatuste. Eesmärk peaks olema omavalitsuste otsustusõiguse ja vastutuse suurendamine ühiskonnaelu juhtimisel ja korraldamisel, milleks tuleb omavalitsustele tagada vastavate finantsvahendite olemasolu. See võimaldab tõsta omavalitsuste poolt pakutavate avalike teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti.

¹<https://www.riigikontroll.ee/Suhtedavalikkusega/Pressiteated/tabid/168/ItemId/955/amid/557/language/et-EE/Default.aspx>

Kohaliku omavalitsuse tasand

Kohaliku omavalitsuse üksused täidavad olulist rolli avaliku sektori ülesannete täitmisel. Korraldatakse koolide, lasteaedade, huvikoolide, kultuurimajade, raamatukogude, muuseumide, spordirajatiste, hooldekodude ja tervishoiuasutuste ülalpidamist, sotsiaalabi ja –teenuste osutamist, vanurite hoolekannet, noorsootööd, elamu- ja kommunaalmajandust, veevarustust ja kanalisatsiooni, heakorda, jäätmehooldust, territoriaalplaneerimist, vallasisest ühistransporti ning valla teede ja tänavate korrashoidu.

Finantsstegevust reguleerib kohaliku omavalitsuse üksuste finantsjuhtimise seadus. Seaduse kohaselt peab kohalik omavalitsus tagama iga-aastaselt positiivse põhitegevuse tulemi ning hoidma netovõlakkoormuse (kohustuste ja likviidsete varade vahe) individuaalse piirmäära raames nii endal kui koos sõltuvate üksustega. Individuaalne piirmäär sõltub finantsvõimekusest ning on vahemikus 60% - 100% põhitegevuse tuludest.

Kohaliku omavalitsuse üksuste eelarved on iseseisvad ehk nad otsustavad ise nende koostamise üle. Põhiosa sissetulekutest laekub tulumaksust ja riigieelarvelistest toetustest. Väljaminekut tegevusvaldkondade jaotust mõjutavad peaaesjalikult muutused investeringutes.

Peipsiääre valla sotsiaalmajandusliku keskkonna ülevaade

Alatskivi alevik on Peipsiääre valla keskuseks, kus asuvad valla volikogu ja valitsus. Valla koosseisu kuulub üks linn (Kallaste), neli alevikku (Alatskivi, Kolkja, Kasepää, Varnja) ja 84 küla. Peipsiääre valda ümbritsevad Tartu vald, Mustvee vald, Luunja vald ja Peipsi järv. Omavalitsuse territoorium on 652 km².

Rahvastikuregistri andmetel 01.01.2022. aasta seisuga elab Peipsiääre vallas 5413 inimest. Loomulik iive on Peipsiääre vallas negatiivne. Peipsiääre valla rahvastik vananeb, madala sündimuse ja väljarände tagajärjel kuulub suurem osa elanikkonnast vanematesse vanuserühmadesse. Tööealise elanikkonna suuremad vanuserühmad (50–59 ja 60–69 eluaastat) on enam kui kolmandiku võrra arvukamad tööturule sisenevatest vanuserühmadest (10–19 eluaastat) ehk järgnevatel aastatel jätkub tööealise elanikkonna kahanemine, samas kui eakate koguarv ja osakaal rahvastikus kasva.

Laste põlvkonnad on väiksemad kui vanemate põlvkonnad ning sündimuskordajat ja väljarännet arvestades jätkub sündide arvu langus ka tulevikus. Noorema vanusegrupi dünaamika mõjutab nõudlust alus- ja üldhariduse järele: nii lasteaias- kui ka koolikohtade tarve jääb lähitulevikus samaks. Peipsiääre vallas antaks alusharidust Alatskivi Lasteaias, Koosa lasteaias, Vara lasteaias „Õnnetriinu“, Anna Haava nim Pala kooli lasteaias ja Kolkja Lasteaed-Põhikoolis k.a. Kallaste lasteaiarühmas. Põhiharidust antakse Anna Haava nim Pala koolis, Juhan Liivi nim Alatskivi koolis, Kolkja Lasteaed-Põhikoolis, ja Vara Põhikoolis.

Elanike arvu vähenemine ning vananemine mõjutab omakorda vallas pakutavaid avalikke teenuseid. Lähemas perspektiivis tähendab see, et valla haridusvõrk vajab korrastamist, tõenäoliselt pole alushariduse pakkumine kuues asutuses ja seitsmes kohas jätkusuutlik. Kaaluda tuleb kinnisvara kulude optimeerimist.

Peipsiääre vald hoiab ja arendab mitmekultuurilist kogukonda: vene vanausulised, baltisaksa mõisakultuur ja eesti talupojakultuur. Vallas arvestatava osa elanikkonnast on emakeeleks vene keel, mida tuleb arvestada nii avalikke teenuseid pakkudes kui ka elanikkonda kaasates.

2. Peipsiääre valla majandusliku olukorra analüüs

Tabel 2 Konsolideerimisgrupi finantsnäitajad

(tuhandetes eurodes)

Bilansi näitajad	2021	2020
Käibevara	1 826,0	2 317,0
Põhivara	17 575,0	15 536,0
Lühiajalised kohustused	1 897,0	1 532,0
Pikaajalised kohustused	3 453,0	2 476,0
Netovara	14 051,0	13 845,0
Tulemiaruvade näitajad		
Tegevustulud	10 477,0	10 013,0
Tegevuskulud	-10 474,0	-9 642,0
Tulem	3,0	371,0
Muud näitajad		
Põhivara investeringute maht	1 849,0	1 330,0
Likviidsuskordaja ¹	0,48	1,10
Lühiajaline maksevõime ²	0,96	1,51
Kohustuste osakaal varadest	27,6%	22,5%
Laenukohustuste osakaal varadest	20,4%	15,9%
Piirmäära täitmine konsolideeritud näitajate alusel		
Põhitegevuse tulem ³	1122	752
Piirmäärade täitmine konsolideerimata näitajate alusel		
Põhitegevuse tulem ³	1133	753
Netovõlakoorumus ⁴	36,8%	17,5%

Selgitused:

¹ Likviidsuskordaja, so raha ja selle ekvivalendid / lühiajalised kohustused - Näitab kui palju asutus on võimeline koheselt tasuma oma lühiajalistest kohustustest (hea > 0,9; halb < 0,59)

² Lühiajaline maksevõime, so käibevara / lühiajalised kohustused - Näitab mitme euro ulatuses on olemas käibevara 1 euro lühiajaliste kohustuste tagamiseks (suhe alla 1 - käibekapitali defitsiit, madal väärtus - võib tekkida raskusi arvete tasumisega)

³ Põhitegevuse tulem on põhitegevuse tulude ja kulude vahe, täpsem metoodika on kehtestatud vastavalt KOFS §32 lõikele 4 rahandusministri määrusega (piirmäär on vastavalt KOFS §33 null, ei tohi olla negatiivne)

⁴ Netovõlakoorumus = KOFS §34 arvestatud kohustuste ning KOFS §36 alusel arvestatud likviidsete varade vahe, täpsem metoodika on kehtestatud vastavalt KOFS §32 lõikele 4 rahandusministri määrusega

Põhitegevuse tulemi kirjeldatud KOFS-i kriteeriumid kehtivad nii kohaliku omavalitsuse üksuse kui ka kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse kohta. Arvestusüksusesse kuuluvad kohaliku omavalitsuse üksus (Peipsiääre vald) ja temast sõltuv üksus¹. Peipsiääre valla arvestusüksusesse kuuluvad Sihtasutus Alatskivi Loss, Sihtasutus Vara Sport, Sihtasutus Peipsiveere Hooldusravikeskus ja Sihtasutus Kallaste Arendus. 100% valla osalusega on äriühing Kenadron OÜ.

¹ sõltuv üksus – raamatupidamise seaduse mõistes kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all olev üksus, kes on saanud kohaliku omavalitsuse üksuselt, riigilt, muult avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult või eelnimetatud isikute valitseva mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest või kes on saanud toetust ja renditulu kohaliku omavalitsuse üksustelt ja nende valitseva mõju all olevatelt üksustelt rohkem kui 10 protsenti vastava aasta põhitegevuse tuludest.

Tabel 3 Valla osalusega sihtasutuste olulisemad finantsnäitajad

(tuhandetes eurodes)

Nimetus	Aruande periood	Bilansi näitajad aasta lõpul			Tulemiaruaude näitajad		
		Varad	Kohustused	Netovara	Tegevustulud	Tegevuskulud	Tulem
SA Alatskivi Loss	2021	47,2	8,6	38,6	94,9	-90,1	4,8
	2020	41,3	7,6	33,7	98,7	-82,6	16,1
SA Kallaste Arendus	2021	5,00	8,90	-3,90	28,5	-30,30	-1,8
	2020	3,10	-5,2	-2,10	14,6	-26,7	-12,1
SA Peipsiääre Hooldusravikeskus	2021	866,1	95,5	770,7	1024,9	-1011	13,9
	2020	867,60	-111	756,70	1 005,00	-926,30	78,7
SA Vara Sport	2021	90,9	7,8	83,1	119,1	-109,1	10
	2020	85,7	6,7	79	132,5	-123,4	9,1

3. Peipsiääre valla eelarvestrateegia koondfinantsplaan

Eelarvestrateegia koostamise aluseks on arengukava investeeringute ja tegevuste kava, mille alusel on planeeritud järgmise nelja aasta strateegilised eesmärgid:

- keskkonnasäästlik ja tark majandamine;
- kvaliteetsed ja kaasaegsed avalikud teenused, mis on kõigile kättesaadavad;
- kaasaegne ja optimeeritud haridus- ja kultuuriasutuste koostöövõrgustik ning piirkonna kultuuriline eripära on hoitud ja väärtustatud;
- kvaliteetne ja optimaalne heaolu- ja sotsiaalteenuste võrgustik;
- keskkonnasõbralik taristu ning atraktiivne avalik ruum.

Eelarvestrateegia koondfinantsplaani koostamisel on järgitud alljärgnevaid sisendeid:

- Tulumaksu laekumise tõus on planeeritud sammuga 6,0 – 8,74 protsenti
- Majanduskulude kasvu tõusuks on planeeritud 2023.aastal 12,1% ja 2024-2026.aastal 2%.
- Keskmise palga tõus 2023.aastaks 7 % ja 2024-2026.aastaks 4%. Keskmise palga tõus sõltub riigi poolsest läbirääkimisest haridustöötajate palgatõusu osas;
- Residendist füüsiliste isikute maksustatavast tulust laekub maksumaksja elukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele 11,96 protsenti;
- Maamaksumäär püsib Peipsiääre vallas 17.12.2021 kehtestatud maamaksumäära maksustamishinnast;
- Uusi kohalikke makse perioodil 2023-2026 ei kehtestata.

Tabel 4 Peipsiääre valla eelarvestrateegia 2023-2026 koondtabel

Peipsiääre Vallavalitsus	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	8434042	8687218	9262600	9563600	10031920	10348775
Maksutulud	4343506	4698600	5020600	5302600	5631920	5948775
sh tulumaks	4032588	4385000	4700000	4982000	5280920	5597775
sh maamaks	310678	313100	320000	320000	350000	350000
sh muud maksutulud	240	500	600	600	1000	1000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	532639	602710	750000	755000	760000	760000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	3535849	3369708	3470000	3470000	3590000	3590000
sh tasandufond	1153834	1133866	1180000	1180000	1200000	1200000
sh toetusfond	2122709	1953546	2000000	2 000 000	2 100 000	2 100 000
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	259306	282296	290000	290000	290000	290000
Muud tegevustulud	22048	16200	22000	36000	50000	50000
Põhitegevuse kulud kokku	7956705	8678583	9256520	9559849	9614076	9678957
Antavad toetused tegevuskuludeks	608748	738571	600000	600000	600000	600000
Muud tegevuskulud	7347957	7940012	8656520	8959849	9014076	9078957
sh personalikulud	4613166	5104944	5462280	5700000	5700000	5700000
sh majandamiskulud	2732199	2787012	3124240	3189849	3244076	3308957
sh muud kulud	2592	48056	70000	70000	70000	70000
Põhitegevuse tulem	477337	8635	6080	3751	417844	669818
Investeeringustegevus kokku	-2354190	-1401040	-869756	-232252	-144758	-157463
Põhivara müük (+)	65606	110000	150000	200000	200000	200000
Põhivara soetus (-)	-3166893	-1471252	-1130000	-350000	-270000	-290000
sh projektide omaosalus	-2262026	-1433733	-930000	-350000	-270 000	-290 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	904867	124141	200000	0	0	0
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-33291	-120704	-45000	-45000	-45000	-45000
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	-85835	0				
Finantstulud (+)	350	300	600	600	800	800
Finantskulud (-)	-38984	-43525	-45356	-37852	-30558	-23263
Eelarve tulem	-1876853	-1 392405	-863676	-228501	273086	512355
Finantseerimistegevus	1007361	729000	379330	-229335	-280783	-224846
Kohustiste võtmine (+)	1400000	1 250 000	930 000	350 000	270 000	290 000
Kohustiste tasumine (-)	-392639	-521000	-550670	-579335	-550783	-514846
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-796333	-69405	109654	-457836	-7697	287509
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+/-)	73159	594000	594000	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	477186	407781	517435	59599	51902	339411
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	4321317	4988365	5328623	5064737	4752953	4516937
Netovõlakoormus (eurodes)	3844131	4580585	4811189	5005139	4701052	4177527
Netovõlakoormus (%)	45,6%	52,7 %	51,9%	52,3%	46,9%	40,4%

4. Tulubaasi ülevaade ja prognoos

Tulumaks

Riiklike maksude tuluallikateks Peipsiääre valla eelarves on üksikisiku tulumaks, maamaks ja paadisilla sildumiskoha maks Kallaste linnas. Tulumaksu laekumist mõjutavad muutused maksumaksjate arvus, sissetulekute muutus ja riigi poolt määratud eraldise suurus. Üksikisiku tulumaksu laekub palgatuludelt, juriidilise isiku juhtimis- ja kontrollorgani liikmetelt, töövõtulepingute alusel makstavatelt tasudelt, vanemahüvitiselt, töökaotusega seotud hüvitistelt ja muudelt väljamaksetelt.

Tabel 5 Füüsilise isiku tulumaksu laekumine Peipsiääre vallas aastatel 2021-2026

	2021 tegelik	2022*	2023*	2024*	2025*	2026*
Maksumaksjate arv	2370	2463	2536	2600	2600	2600
Väljamaksed füüsilistele isikutele (tuh. eurodes)	2534,0	2905,0	3108,0	3233,0	3362,0	3362,0
Sissetulek inimese kohta kuus (eurod)	1069,0	1179,0	1225,5	1243,5	1293,0	1293,0
Sissetuleku kasv (%)	0	10,3	3,9	1,5	4,0	0
Tulumaksu laekumine (tuh. Eurot)	4032,5	4385,0	4700,0	4982,0	5280,9	5597,8
Tulumaksu laekumise kasv	0	8,7	7,2	6,0	12,3	12,4
Tulumaksu laekumise ja sissetulekute suhe (%)	11,96	11,96	11,96	11,96	11,96	11,96

Allikas: Rahandusministeerium

Maamaks

Peipsiääre vallas on kehtestatud 17.12.2021 määrusega nr 15. Peipsiääre valla haldusterritooriumil ühtseks maamaksumääraks 2,5 protsenti maa maksustamishinnast aastas, põllumajandussaaduste tootmiseks kasutusel oleva haritava maa ja loodusliku rohumaa maamaksumäär on 2,0 protsenti maksustamishinnast. Alates 2013. aastast on vabastatud maamaksust kodualune maa ja see on kompenseeritud tulumaksumäära tõstmisega 0,17 protsendi võrra. Maamaksu osatähtsus põhitegevuse tuludest on ~3,4 protsenti.

Küll on teada, et riigi valitsus on plaaninud suurendada omavalitsuste eelarvelist iseseisvust, töötades välja maa korralise hindamise ja sellest tulenevad maamaksu seaduse muudatuse ettepanekud. Korralise hindamise uuesti läbi viimine võib kohalikele omavalitsustele märgatavalt rohkem maamaksutulu tuua. Maamaksu kulu olemasolevas eelarvestrateegias kajastatud ei ole, sest täpsemaid andmeid ei ole praeguseks teada. Maa hindamise tulemused avalikustatakse 31.10.2022 (<https://maaamet.ee/maatoimingud-maakataster/maa-hindamine-ja-tehingud/2022-aasta-maa-korraline-hindamine>).

Tasandusfond ja toetusfond

Tasandusfondi suurus on sõltuvuses elanike arvuga ja struktuuriga. Tasandusfondi koefitsiendid määratakse igal aastal Vabariigi Valitsuse määrusega. Tasandusfondi eraldis sõltub elanike arvust,

kohaliku omavalitsuse arvestuslikust keskmisest tegevuskulust, tulumaksu laekumisest ja arvestuslikust maamaksust. Omavalitsusliidu ja Vabariigi valitsuse vaheliste läbirääkimiste eesmärgiks ja lähtealuseks on kohalike omavalitsuste tulubaasi suurendamine läbi tasandus- ja toetusfondi. Tasandusfondi osatähtsus põhitegevuse tuludest on keskmiselt 12 protsenti.

Toetusfondi moodustavad riigi poolt eraldatavad vahendid kohalike teede hoiuks, hariduskuludeks, sotsiaalkuludeks ja –toetusteks. Kõige suurem toetusfondi osa on toetus hariduskuludeks, mis moodustab 78% toetusfondist. Toetus on ette nähtud õpetajate, koolijuhtide, tugispetsialistide personalikuludeks, koolituseks, õppevahendite soetamiseks, lasteaiatöötajate palgatoetuseks, koolilõuna toetuseks, huvihariduse toetamiseks. Sotsiaaltoetused on ette nähtud riigi poolt kehtestatud reeglite järgsete tegevuste teostamiseks. Toetus on ette nähtud toimetulekutoetuseks, asendus- ja järelhooldusteenuseks, puuetega lastele abi osutamise toetuseks ning sotsiaaltoetuste ja teenuste osutamiseks. Toetusfondi osatähtsus põhitegevuse tuludest on keskmiselt 7 protsenti. Toetusfondi eraldused täpsustuvad iga eelarveaasta algul ja proportsionaalselt muutuvad ka tegevuskulud.

Tulud kaupade ja teenuste müügist

Tulud koosnevad vallavalitsuse ja vallavalitsuse allasutuste omatuludest ja teiste omavalitsuste poolt laekuvast tulust.

Kaupade ja teenuste müügist saadava tulu struktuur on järgmine:

- laekumised haridusasutuste majandustegevusest (koolid, lasteaiad);
- laekumised kultuuriasutuste majandustegevusest (raamatukogud, kultuuriasutused);
- laekumised elamu majandustegevusest;
- üüri- ja renditulud;
- transporditulud;
- muud tulud.

Struktuur	2023*	2024*	2025*	2026*
Haridusasutused	540000	540000	544500	544500
Kultuuriasutused	18513	20000	20000	20000
Elamumajandus	127987	129000	130000	130000
Renditulu	41000	41000	41000	41000
Riigilõiv	8500	8500	8500	8500
Sotsiaalabitegevus	6000	7000	7000	7000
Transporditeenus	6500	7500	8000	8000
Muud	1500	2000	1000	1000
KOKKU €	750000	755000	760000	760000

Kõikide valdkondade omatulud jäävad asutustele kulude katteks.

Muud toetused ja tegevustulud

Peipsiääre valla eelarvestrateegias 2023-2026 on prognoosimisel sihtfinantseerimise toetused. Muude tegevustulude alla on arvestatud kaevandustasu, vee-erikasutustasu, saastetasu, omanikutulu ja muud.

5. Kulubaasi ülevaade ja prognoos

Põhitegevuse kulude prognoos

Põhitegevuse kuludena kajastatakse eelarvestrateegias personalikulusid, majandamiskulusid, antavaid toetusi, jm kulusid. Kulude pikemaajalisel prognoosimisel on lähtutud valla pidevast arengust ja jätkusuutlikkusest.

Põhitegevuse kulud on planeeritud järgmistel alustel:

- antavate toetuste osas järgnevatel aastatel olulisi muudatusi ei kavandata;
- personalikulude kasvuga 2023. aastal on arvestatud 7 %;
- majandamiskulude all on kavandatud 2023. aastal tõus seoses tarbijahinna tõusuga. Vee hind tõuseb 7% eelmise aastaga võrreldes, valla ühishanke tulemusena kasutatakse elektriostuks muutuvhindadega paketti. Samas toimub majandamiskulude kokkuvõtteks ekspluatatsioonist välja langenud hoonete majandamisest.
- muude kulude all on kajastatud reservfond.

Üldvalitsemine

Avalike teenuste arendamine

1. Strateegiline arengusuund: Peipsiääre vallas on kvaliteetsed ja nüüdisaegsed avalikud teenused, mis on kõigile kättesaadavad.
  - 1.1. Strateegiline alameesmärk: Kaasaegne töökeskkond ja kompetentsed ametnikud.
    - 1.1.1. Alameesmärgid:
      - Renoveeritud ruumid
      - Kaasava eelarve hääletusest osavõtnute arv
      - Valla hea maine
    - 1.1.2. Alameesmärgid:
      - Elanikkonna rahulolu
      - Positiivsete kajastuste arv
      - Külastajate rahulolu küsitlus Peipsiääre valla külastusega seoses
      - Avatud juhtimine
  - 1.2. Strateegiline alameesmärk: Peipsiääre vald on hinnatud koostööpartner
    - 1.2.1. Alameesmärgid:
      - Sõlmitud koostöölepingud

Haridus ja noorsootöö

2. Strateegiline arengusuund: Peipsiääre vald on korrastatud kodulähedase haridustaristuga õppijaid ja noori väärtustav omavalitsus.
  - 2.1. Strateegiline alameesmärk: Peipsiääre valla haridussüsteemi arendamine.
    - 2.1.1. Alameesmärgid:
      - Turvalise õppekeskkonna võimaldamine
      - Haridusasutuste piirkondliku struktuuri analüüsimine ja ümberkorraldamine
      - Kohalikes ja rahvusvahelistes koostööprojektides ja võrgustikes osalemine
      - Haridusasutuste maine kujundamine ja hoidmine
      - Laste igakülgset arengut tagavate tugiteenuste võimaldamine lasteaedades ja haridusasutustes
      - Huvitegevuse toetamine, huvihariduse õpikeskkonna parendamine ja loovust
    - 2.2. Strateegiline alameesmärk: Kaasajastatud õppe- ja kasvu keskkond
      - 2.2.1. Alameesmärgid:
        - Hoonete ja ruumide renoveerimine/rekonstrueerimine
        - Õuealade ja spordirajatiste arendamine
        - Valla haridushoonete ja staadionite renoveerimine
  - 2.2. Strateegiline alameesmärk: Noorte huvisid arvestav noorsootöö ja toimivad noortekeskused
    - 2.2.1. Alameesmärgid:
      - Ruumide kaasajastamine, inventari ja tegevusvahendite täiendamine
      - Sisulist noorsootööd tegevate ühingute ja organisatsioonide toetamine
      - Rahvusvahelistes noorsootöö projektides osalemine
      - Noorte omaalgatuslike projektide toetamine

Kultuur, sport ja vaba aeg

3. Strateegiline arengusuund: Rikkaliku kultuuripärandiga traditsioone hoidev vald. Peipsiääre vald soodustab noorte ja täiskasvanute spordiharjumuse kujundamist.

3.1. Strateegiline alameesmärk: Korrastatud külastuskeskkond ja kultuuriasutused

3.1.1. Alameesmärgid:

- Miljööväärtuslike ja kultuurilooliste objektide säilitamine ning renoveerimine
- Rahvamajade ja seltsimajade renoveerimine ning korrastamine
- Puhke- ja rekreatsioonialade terviseradade korrastamine, arendamine.

3.2. Strateegiline alameesmärk: Väärtustatud traditsioonid ja mitmekesised kultuurisündmused

3.2.1. Alameesmärk:

- Peipsiääre valla eri piirkondade traditsiooniliste mainesündmuste edasiarendamine ja elluviimine.
- Piirkonna ajaloo ja kultuuripärandi säilitamine ning tutvustamine
- Ühtse kohatunde loomine kaasamise ja ühistegevuste kaudu

3.3. Strateegiline alameesmärk: Mitmekülgsed spordi- ja vaba aja veetmise võimalused

3.3.1. Alameesmärgid:

- Spordiürituste läbiviimise toetamine
- Vaba aja veetmise võimaluste loomine
- Spordi- ja mänguväljakute renoveerimine ja rajamine
- Avalikus kasutuses olevate staadionite rekonstrueerimine

Kogukonna arendamine, ettevõtlus

4. Strateegiline arengusuund: Peipsiääre valla inimesed on väärtustatud, neil on meeldiv elukeskkond. Vald on aastaringselt elamust pakkuv turismi sihtkoht.

4.1. Strateegiline alameesmärk: Peipsiääre vald on atraktiivne ettevõtlus piirkond.

4.1.1. Alameesmärgid:

- Olemasolevate ettevõtluspiirkondade tugitaristu rekonstrueerimine
- Ettevõtluseks sobivate äri- ja tootmismaade leidmine ja väljaarendamine
- Kiire interneti püsiühenduse loomine
- Ühistranspordi arendamine koostöös naaberomavalitsustega
- Ettevõtjate koostöö koordineerimine valla poolt – ettevõtjatele suunatud koolitused, õppereisid, kontaktüritused
- Ettevõtluse ning investeerimisvõimaluste alase info kogumine ja levitamine
- Ettevõtjate tunnustamine

Tehniline taristu

5. Strateegiline arengusuund: Peipsiääre vallas on kaasaja nõuetele vastav taristu ja mugavad elamispaigad

5.1. Strateegiline alameesmärk: Kaasajastatud ÜVK ja jäätmekäitlustaristu

5.1.1. Alameesmärk:

- Ühisveevärgi ja – kanalisatsiooni arengukava koostamine ja täiendamine
- Ühisveevärgi ja – kanalisatsiooni rekonstrueerimine ja laiendamine
- Hajaasustuse programmis osalemine
- Eraisikute vee- ja kanalisatsioonitaristu rajamise toetamine
- Ühtse jäätmekäitlussüsteemi arendamine
- Avalike randade ja puhkealade arengusuundade väljatöötamine ja kaardistamine.

5.2. Strateegiline alameesmärk: Korrastatud teed ja tänavad

5.2.1. Alameesmärk:

- Teehoiukava koostamine
- Teede ja tänavate remont ja tolmuvabaks muutmine
- Tänavavalgustuse rekonstrueerimine ja laiendamine ning välisvalgustuse rajamine avalikes kohtades (sh bussipeatused, külaplatsid jne)

- Kergliiklusteede võrgustiku laiendamine
  - Korteralamute õuealade (parklate), laste mänguväljakute ja atraktsioonide rekonstrueerimise ja ehitamise toetamine
  - Avalike tuletõrje veevõtukohtade rajamine
  - Keskväljaku rajamine.
- 5.3. **Strateegiline alameesmärk:** Kaasajastatud ja energiasäästlikud eluasemed
- 5.3.1. **Alameesmärk:**
- Alternatiivsele küttele üleviimise, taastuvenergeetika kasutuselevõtmise ja energiasäästlike lahenduste rakendamise toetamine
  - Kohaliku omavalitsuse elamufondi kaasajastamine ja säästlikkuse tõstmine, kinnisvara võõrandamine

Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid

6. **Strateegiline arengusuund:** Peipsiääre vald kannab oma kodanike eest hoolt tänapäevasel moel elukaare vältel

- 6.1. **Strateegiline alameesmärk:** Renoveeritud hoolekandeesutused
- 6.1.1. **Alameesmärk:**
- Pansionaadi tüüpi elamute arendamine
  - Avalike saunade hoonete rekonstrueerimine
  - Lossi 4 hoone renoveerimine sotsiaalkorteriteks
  - Sotsiaalteenuste võimaldamine ja arendamine vastavalt vajadustele
- 6.2. **Strateegiline alameesmärk:** Tagatud on elanikkonna sotsiaalne kaitse.
- 6.2.1. **Alameesmärgid:**
- Laste ja perede heaolu profiili koostamine
  - Sotsiaalsetes projektides osalemine
  - Terviseprofiili koostamine ja ülevaatamine
  - Terviseedenduse programmide algatamine, propageerimine ja elluviimine
- 6.3. **Strateegiline alameesmärk:** Tervist toetav elukeskkond
- 6.3.1. **Alameesmärgid:**
- Peipsiääre Tervisekeskuse rajamine
  - Tervise arengukava koostamine (TAI)

Korraldus ja turvalisus

7. **Strateegiline arengusuund:** Peipsiääre vald tagab turvalise elukeskkonna koostöös kogukondade ja kolmanda sektoriga.

- 7.1. **Strateegiline alameesmärk:** turvaline vald
- 7.1.1. **Alameesmärk:**
- Peremehetute hoonete ja rajatiste hõivamine
  - Lagunenud hoonete likvideerimine
  - Koostöö organisatsioonidega
  - Kriisikomisjoni töö korraldamine
  - Valvekaamerate paigaldamine
  - Päästeteenistuse ja vabatahtlike päästjatega koostöö edendamine ja tegevuste toetamine.
  - Koostöö korraldusametnikuga.

Põhitegevuse tulem

Põhitegevuse tulem on põhitegevuse tulude ja kulude vahe, mille väärtus aruandeaasta lõpu seisuga peab olema null või positiivne. Eelarvestrateegia perioodil ületavad tulud kulusid küll igal aastal, kuid positiivne põhitegevuse tulem on saavutatav vaid kulude kokkuhoiuga. Põhitegevuse tulude ja kulude tasakaalu nõudest kinnipidamise nõue on täidetud. Põhitegevuse tulem on positiivne. Tulemi prognoosil 2023-2026.aastaks on järgitud eelarve planeerimisel konservatiivset joont.

Põhitegevuse kulusid vähendavate meetmetena on vallas toimunud:

- valla hallatavate asutuste reorganiseerimine;
- struktuuride optimeerimine;
- vallavara maksimaalne kasutamine;
- valla poolt võetud kohustuste, mis ei ole seadusega pandud, vähendamine;
- varaga seotud kulude alandamine varade vähendamise kaudu;
- kulude optimeerimine ja ühishangete läbiviimine.

Põhitegevuse tulem peaks katma võetud laenukohutuste tasumise ja lisaks peaks jääma vahendeid investeeringute tegemiseks.

Kohaliku omavalitsuse üksuste finantsautonoomiat piirab juba aastaid subsidiaarsusprintsipi¹ eirav keskvalitsuse poliitika. Riigikontroll on 2017. a raportis juhtinud tähelepanu mitmetele omavalitsuste rahastamissüsteemi puudustele. Eelkõige on probleemiks, et omavalitsused saavad mõjutada vaid väikest osa oma tuludest, nende võimalused ise tulu teenida on piiratud ning vahendid jagunevad omavalitsuste vahel ebaühtlaselt.

Tabel 6 Peipsiääre valla põhitegevus tulem aastatel 2021-2026

	2021	2022*	2023*	2024*	2025*	2026*
eurod	477337	8635	6080	3751	417844	669818

6. Investeeringute kavandamine

Eesti kohalike omavalitsuste finantseerimismudel on puudulik ja ka Peipsiääre vallas ei vasta omavalitsuse ülesannete maht selleks kasutada olevatele finantsvahenditele. Sellest tulenevalt on Peipsiääre valla reaalne investeerimisvõimekus mitte vajadustele vastav ning seetõttu on kuhjunud investeerimist vajavad objektid.

Investeeringute kavandamisel ei ole lähtutud niivõrd arengukava tegevuskavast ning nendele vastavatest kavandatavatest tegevustest kui pigem võimalik saadaolevatest toetusmeetmete avanemisest.

Eelarve tulude-kulude liikumisel on peamine eesmärk koostada perspektiivid selliselt, et vallal oleks piisav investeeringuvõime. Investeeringu teoreetiline võime peaks olema selline, et eelarve tulem tagab eelnevalt võetud laenude teenindamise ja uute investeeringute teostumise. Tulenevalt laenu tagasimaksetest ei ole vaba raha piisavalt, et ehitada suuremaid objekte omavahenditest. Nende käiku andmiseks tuleb võtta täiendavat laenu või leida teisi võimalusi. Varade võõrandamise tulu saab olla ühekordse iseloomuga, mida pikemas perspektiivis ei saa arvestada, kuna vallal ei ole pikemaajalist varade võõrandamise strateegiat. Samuti kinnisvara võõrandamisel mängib olulist rolli nõudlus kinnisvara turul.

Investeeringustegevuse all kavandatakse vahendid laenu intressimakseteks.

Võimalike investeeringute tegemise prognoos on toodud valdkondade kaupa..

Vallavalitsus on seadnud eesmärgiks TOP 3 investeeringu suunad järgmiselt:

- Vesi- ja kanalisatsiooniprojektid (Kallaste lõpp, Kolkja, Varnja, Kasepää)
- Alatskivi keskväljak kui valla maine kujundaja
- Vallamaja renoveerimine (fassaad, vihmaveesüsteem) kui muinsuskaitseobjekti säilitamine.

¹ Subsidiaarsuse ehk lähimuspõhimõtte kohaselt tuleb poliitilised otsused teha madalaimal võimalikul haldustasandil ehk võimalikult lähedal kodanikele

Tabel 7 Investeeringute prognoos tegevusalade lõikes

Investeeringud tegevusalade järgi	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
01 Üldised valitsussektori teenused	0	200 000	100 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	200 000	100 000	0	0
04 Majandus	180 652	480 000	150 000	150 000	150 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	37 519	200 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	143 133	280 000	150 000	150 000	150 000
05 Keskkonnakaitse		30 000		10 000	10 000
<i>sh. toetuste arvelt</i>					
<i>Sh.muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		30 000		10 000	10 000
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	73 427	80 000	0	10000	10000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	73 427	80 000		10000	10000
07 Tervishoid	70000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	70000				
08 Vabaaeg, kultuur ja religioon	841 170	80 000	20 000	20 000	20 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	841 170	80 000	20 000	20 000	20 000
09 Haridus	306 003	290 000	80 000	60 000	60 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	306 003	260 000	80 000	60 000	60 000
10 Sotsiaalne kaitse	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
KÕIK KOKKU	1 471 252	1 130 000	350 000	270 000	290 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	37 519	200 000	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 433 733	930 000	350 000	270 000	290 000

Suuremad investeerimisobjektid tegevusalade kaupa

Investeeringud tegevusalade järgi	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
01 Üldised valitsussektori teenused	200 000	100 000	0	0
Vallamaja Tartu mnt 4 projekt	20 000	100000		
Alatskivi keskväljaku eskiisprojekt	20 000	0	0	0
Kallaste linna promenaadi projekt	20 000			
Alatskivi lossi kutsarimaja juustukeldri projekt	50 000			
04 Majandus	480 000	150 000	150 000	150 000
Alatskivi lasteaia parkla projekt+ehitus	30 000			
Teede renoveerimine	150 000	150 000	150 000	150 000
Tänavavalgustuse renoveerimise I etapp	50 000			
s.h. toetus	200 000			
05 Keskkonnakaitse	30 000		10 000	10 000
Randade ja matkaradade puhastus	30 000		10 000	10 000
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	80 000	0	10000	10000
Lossi tn 4 projekt	20 000			
Lossi 2 sotsiaalkorterite remont	20 000		10000	10000
Bussipeatustele mobiilsed päikesepatareiga valgustid 10Tk	20 000			
Vara laste mänguväljak	20 000			
08 Vaba-aeg, kultuur ja religioon	80 000	20 000	20 000	20 000
Kallaku kinnistu projekt (Koosa)	20 000			
Alatskivi staadioni spordiväljakukate	19 000	20 000	20 000	20 000
Mobiilsed teisaldatavad tribüünid 6 tükki (üks blokk 15 kohaga)	11 000			
Lümati Raamatukogu remont	30 000			
09 Haridus	260 000	80 000	60 000	60 000
Pala koolimaja soojustamine	150 000			
Alatskivi lasteaia mänguala planeerimine + suurendamine	50 000			
Alatskivi kooli juurdeehituse projekt (eskiis, põhiprojekt, omaosalus)	60 000	80 000	60 000	60 000
KÕIK KOKKU	1 130 000	350 000	270 000	290 000
sh toetuse arvelt	200 000	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	930 000	350 000	270 000	290 000

7. Finantseerimistegevus

Finantseerimistegevuse all on kajastatud vallale laenu võtmine ja võetud laenude põhiosade tagasimaksed vastavalt laenulepingute maksegraafikutele. Võetavate laenude kavandamisel on seatud eesmärgiks hoida netovõlakoormus kindlalt alla lubatava maksimaalse määra. Nii on võimalik tagada piisav finantssuutlikkus võimalike tulevaste projektide omafinantseerimiseks.

Ühinemisel töid vallad kaasa erinevate maksetähtaegadega laenulepingud. 10+5 aastased laenude tagasimaksed kanduvad põhiliselt 2024-2025. aasta makseperioodi. Selline laenude teenindamine pärsib investeringute tegemise võimalikkust laenurahadega. Katta suudetakse projektide omaosalused. Võimalik oleks maksegraafiku optimeerimisel laenu tagasimakseid refinantseerida, kuid EURIBOR ja marginaal on prognoositavalt tõusuteel. Vanad laenud on fikseeritud marginaaliga ja jäävad keskmiselt 1,5%.

Tabel 8 Laenukohustused

Peipsiääre Vallavalitsus	2021 täitmine	2022*	2023*	2024*	2025*	2026*
Laenukohustuste võtmine	1400000	1250000	930000	350000	270000	290000
Laenukohustuste tasumine	-392639	-521000	-550670	-679335	-550783	-514846
Finantseerimistegevus kokku	1007361	729000	379330	-229335	-280783	-224846
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	4321317	4988365	5328623	5064737	4752953	4516937

8. Likviidsete varade muutus

Likviidsed varad kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seaduse tähenduses on raha ja pangakontodel olevad vahendid, rahaturu- ja intressifondide aktsiad ja osakud ning soetatud võlakirjad. Likviidsete varade saldo suurenemine ja vähenemine kajastatakse likviidsete varade muutuse eelarveosas vastavalt plussi või miinusega. Likviidsete vahendite olemasolu kergendab valla rahavoogude planeerimist ning uute laenukohutuste võtmist kuna vähendab netovõlakoormust.

Tabel 9 Likviidsete varade muutus

Peipsiääre Vallavalitsus	2021 täitmine	2022*	2023*	2024*	2025*	2026*
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	+96 333	-69 405	+109 654	-457 836	-7 697	+287 509
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	+73 159	+597 000	+594 000	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	477 186	407 781	517 435	59 599	51 902	339 411

9. Tundlikkuse analüüs

Kõige olulisem ja samas kõige raskemini prognoositav tululiik on iga omavalitsuse jaoks üksikisiku tulumaks. Tulumaks moodustab Peipsiääre valla tuludest ~51 protsenti kõigist põhitegevuse tuludest. Ühe tululiigi nii suur osatähtsus tähendab ka suuremat riski tulude laekumisele. Valla tulude jaoks on risk ka see, kui riik komplekselt muudab seadusi, mis reguleerivad tulude laekumist. Füüsilise isiku tulumaksu laekumise riski maandab osaliselt riigi eelarvest tasandusfondi eraldise muutus.

Peipsiääre valla eelarve on tundlik väliskeskkonnast tulenevatele muutustele: tulude võimalik vähenemine seoses majanduslangusest või vananevast rahvastikust. Kuna vähenemine toimub

siiski tööealiste vanusegruppides, siis on mõttekas planeerida põhitegevuse kulusid ja investeeringuid lähtuvalt valla arengukavas toodust, vajadusel vähemoluliste edasilükkamisega. Laenukoormuse tõttu omab mõju ka intressimäärade tõus.

Põhitegevuse tulude madal kasv aastas ei võimalda kõiki vajaminevaid tegevusi teha. Olemasoleva kuludega struktuuri ülalpidamine samas mahus ei ole vallale jõukohane. Viimaste aastate jooksul on vähenenud valde elanikkond ja laste arv, kuid valla asutuste arv ja personal on püsinud suhteliselt muutumatuna.

Tulude laekumise plaan eeldab stabiilset keskkonda, ja kohaliku omavalitsuse kohustuste ja võimaluste ülevaatamist ning vajadusel kolmanda sektori ning ettevõtjate kaasamist protsessidesse, mis ei ole otsene valla kohustus seaduse järgi. Kui ei lahendata ruumiplaane (vanad hooned, KOKSist lähtuvalt ebavajalikud hooned jne), tekivad lisakulud ruumide (kinnisvara) haldamisteks.

Riskistsenaariumis eeldatakse lühiajalist, kuid järsku negatiivset šokki, mis tabas majandust 2022. aastal ning mille mõjud kanduvad 2023-2024 aastasse. Kõige tõenäolisemaks sellise šoki põhjustajaks oli covid-19 koroonaviiruse laine ja elektrihindade tõus ning Ukraina-Venemaa sõda. Negatiivne majandusšokk omab loomulikult negatiivset mõju eelarvetasakaalule, kuid kirjeldatud olukorras ei pruugi kulude oluline vähendamine eelarvetasakaalu poole liikumiseks olla vajalik ega isegi mitte mõistlik. Vastavalt vastutustsüklilise eelarvepoliitika põhimõttele tuleb majanduskriisi ajal võtta kasutusele majandust toetavaid meetmeid.

10. Finantsdistsipliini tagamine

Põhiseaduse § 154 lause 1 järgi on kohalikul omavalitsusel õigust iseseisvalt otsustada võlakohustuste võtmise üle. Seda toetab ka Euroopa Kohaliku Omavalitsuse Harta art 9 lg 8. Võlakohustuste võtmiseta võib mõne omavalitsusliku ülesande täitmine olla oluliselt raskem, kuid teiselt poolt mõjutab võlakohustuste võtmine kohaliku eelarve puudujäägi kujunemist.

Finantsdistsipliini tagamiseks sätestab kohalike omavalitsuste finantsjuhtimise seadus finantsdistsipliini tagamise meetmed, milleks on kinnipidamine kohaliku omavalitsuse põhitegevuse tulemi lubatavast väärtusest ja kinnipidamine netovõlakoormuse ülemmäärast. Netovõlakoormus on võlakohustuste ja likviidsete varade kogusumma vahe aruandeaasta lõpu seisuga. 2021 ja 2024.a. on netovõlakoormus 10-kordne põhitegevuse tulemi või 80% põhitegevuse kuludest (kumb on suurem), kuid mitte rohkem kui 100%. 2025-2026.a. on netovõlakoormuse ülempiiriks 10-kordne põhitegevuse tulemi. Seejuures lähevad võlakohustustena arvesse nii laenukohustused kui ka kohustused, mis ei kajastu finantseerimistegevuses (üle 1 aasta perioodiga mittekätkestatav kasutusrent, tähtjaks tasumata kohustused, toetuste andmise kohustused, saadud toetuste tagasimakse kohustused, pikaajalised võlad tarnijatele).

Tabel 10 Finantsdistsipliini tagamine

Peipsiääre Vallavalitsus	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	9 428 743	9 592 034	10 162 600	10 471 600	10 940 920	11 258 775
Põhitegevuse kulud kokku	8 930 540	9 583 399	10 156 520	10 467 849	10 523 076	10 588 957
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud</i>	64 256	61 951	39 072	34 551	31 001	11 170
Põhitegevustulemi	498 203	8 635	6 080	3 751	417 844	669 818
Investeeringustegevus kokku	-2 354 190	-1 401 040	-869 756	-232 252	-144 758	-157 463
Eelarve tulemi	-1 855 987	-1 392 405	-863 676	-228 501	273 086	512 355
Finantseerimistegevus	1 007 361	729 000	379 330	-229 335	-280 783	-224 846
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-775 467	-69 405	109 654	-457 836	-7 697	287 509
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	73 159	594 000	594 000	0	0	0

Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	847 462	778 057	887 711	429 875	422 178	709 687
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	4 321 317	4 988 365	5 328 623	5 064 737	4 752 953	4 516 937
Netovõlakoormus (eurodes)	3 473 855	4 210 309	4 440 913	4 634 863	4 330 776	3 807 251
Netovõlakoormus (%)	36,8%	43,9%	43,7%	44,3%	39,6%	33,8%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	7 542 994	7 673 627	8 130 080	8 377 280	8 205 690	7 881 143
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	80,0%	80,0%	80,0%	80,0%	75,0%	70,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	4 069 139	3 463 318	3 689 167	3 742 417	3 874 914	4 073 892

11. Sõltuvate üksuste ülevaade

Sõltuvad üksused on raamatupidamise seaduse mõistes kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all olevad üksused, kes on saanud kohaliku omavalitsuse üksuselt, riigilt, muult avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult või eelnimetatud isikute valitseva mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest või kes on saanud toetust ja renditulu kohaliku omavalitsuse üksustelt ja nende valitseva mõju all olevatelt üksustelt rohkem kui 10 % vastava aasta põhitegevuse tuludest.

Sihtasutuse Vara Sport eelarvestrateegia 2023-2026.

Sihtasutus Vara Sport on loodud 2013.aastal. Eesmärgiks on valla spordielu edendamine, noorsootöö ja avalike ürituste korraldamine.

Nimetus	Täitmine 2021	Eelarve 2022	Eelarve 2023	Eelarve 2024	Eelarve 2025	Eelarve 2026
Põhitegevuse tulud kokku (+)	113084	115500	125500	133500	142500	152500
sh saadud tulud kohalikul omavalitsuselt	107673	98000	115500	115500	123500	132500
Põhitegevuse kulud kokku (+)	109060	115500	125500	133500	142500	152500
Põhitegevustulem	4024	0	0	0	0	0
Investeeringustegevus kokku (+/-)			0			
Eelarve tulem	4024	0	0	0	0	0
Likviidsete varade muutus	4024					
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	63802	63802	63802	63802	63802	63802
Netovõlakoormus (%)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Sihtasutuse Alatskivi Loss eelarvestrateegia 2023-2026.

Nimetus	Täitmise 2021	Eelarve 2022	Eelarve 2023	Eelarve 2024	Eelarve 2025	Eelarve 2026
Põhitegevuse tulud kokku (+)	94913	110000	110000	110000	110000	110000
sh saadud tulud kohalikul omavalitsuselt	14500	14500	15000	15000	15000	15000
Põhitegevuse kulud kokku (+)	90144	110000	110000	110000	110000	110000
Põhitegevustulem	4769	0	0	0	0	0
Eelarve tulem	4769	0	0	0	0	0
Likviidsete varade muutus	4769					
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	43810	43810	43810	43810	43810	43810
Netovõlakoormus (%)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Sihtasutuse Peipsiveere Hooldusravikeskus eelarvestrateegia 2023-2026.

Nimetus	Täitmise 2021	Eelarve 2022	Eelarve 2023	Eelarve 2024	Eelarve 2025	Eelarve 2026
Põhitegevuse tulud kokku (+)	1024943	995000	995000	995000	995000	995000
sh saadud tulud kohalikul omavalitsuselt	0	0	0	0	0	132500
Põhitegevuse kulud kokku (+)	1011024	995000	995000	995000	995000	995000
Põhitegevustulem	13919	0	0	0	0	0
Eelarve tulem	13919	0	0	0	0	0
Likviidsete varade muutus	13919					
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	260680	260680	260680	260680	260680	260680
Netovõlakoormus (%)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Sihtasutuse Kallaste Arendus eelarvestrateegia 2023-2026.

Nimetus	Täitmise 2021	Eelarve 2022	Eelarve 2023	Eelarve 2024	Eelarve 2025	Eelarve 2026
Põhitegevuse tulud kokku (+)	76295	70000	70000	70000	70000	70000
sh saadud tulud kohalikul omavalitsuselt	0	52035	35000	35000	35000	35000
Põhitegevuse kulud kokku (+)	78141	70000	70000	70000	70000	70000
Põhitegevustulem	-1846	0	0	0	0	0
Eelarve tulem	-1846	0	0	0	0	0
Likviidsete varade muutus	-1846					
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	1984	1984	1984	1984	1984	1984
Netovõlakoormus (%)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Kokkuvõte

Peipsiääre valla 2023–2026 aasta eelarvestrateegia on koostatud valla arengukavas ettenähtud eesmärkide saavutamiseks koos ajalise tegevuskava ja võimaliku finantsplaaniga. Eelarvestrateegia on koostatud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse nõuete alusel. Eelarvestrateegias on esitatud ülevaade sotsiaalmajanduslikust keskkonnast, makromajanduslikest prognoosidest, Peipsiääre valla arengusuundadest ja finantsprognoosidest.